

переваг регіону потрібно створити певні умови для «вирощування» власного креативного класу та приваблення спеціалістів з інших регіонів – тобто стати більш відкритим до нових людей та ідей. Необхідно призупинити масовий відтік робочої сили і виховувати креативне і талановите молоде покоління. Для цього треба навчитися використовувати глобальні потоки таланту. Міста і регіони повинні отримати статус міст світового класу, привабливих для припливу кваліфікованих професіоналів із-за кордону.

Розкріпачення творчих можливостей людини можливо тільки в певному середовищі. Її головною характеристикою є різноманітність духовного життя – релігійного, ідеологічного, суспільного, творчого. Але це культурне розмаїття не виникає само собою. Воно є результатом тісного співіснування людей з різними уявленнями. Можливість мирного, безконфліктного спільного проживання забезпечується терпимістю суспільства до всіх проявів інтелектуального інакомислення, культурної та демографічної екстравагантності. Не зашореність стереотипними уявленнями сприяє засвоєнню нових знань і досвіду, тобто зростанню. Тому толерантні регіональні спільноти, з одного боку, виявляються привабливими для творчих людей, а з іншого – самі володіють здібностями до сприйняття нового знання та інтелектуальному розвитку [2].

Управління маркетингом інновацій регіону є в сучасних умовах не просто філософією бізнесу, а виступає дієвим інструментом стимулювання його інноваційної активності, створює умови для розробки і поширення інновацій, формує споживчі переваги і забезпечує тим самим максимально ефективну адаптацію споживачів до інновацій, дозволяє регіону орієнтувати свою інноваційну діяльність на запити ринку. Як і в бізнесі, метою використання маркетингу в управлінні регіонами є створення, підтримка або зміна думок, намірів і поведінки суб'єктів – споживачів за допомогою формування і підтримки привабливості, престижу регіону в цілому, умов життєдіяльності та ділової активності в регіоні, а також і привабливості зосереджених в ньому природних, матеріально технічних, фінансових, трудових, організаційних, соціальних та інших ресурсів, а також можливостей реалізації і відтворення цих ресурсів.

Література

1. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее. Москва, 2007. 430 с.
2. Лапаев С. П. Оценка уровня инновационного развития регионов на основе креативности. *Вестник ОГУ*. 2011. № 8. С. 52–56, URL: http://vestnik.osu.ru/2011_8/9.pdf (дата звернення 18.06.2018).

УДК 334.716 : 519.237.8

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗА РЕГІОНАМИ УКРАЇНИ

Н. В. Буркіна, А. В. Сидорова

Кожний регіон має свою групу кластерів та свої власні економічні характеристики, тому кластерний аналіз як техніка дослідження ринку, що заснована на ідентифікації кластерів за допомогою комп'ютерного аналізу великої кількості змінних, найбільш успішно впроваджується саме на регіональному та місцевому рівнях.

Кластерний аналіз проведено за допомогою програми Statistica 10.0. Спочатку виконано деревоподібну кластеризацію за регіонами методом Joining (tree clustering). В якості метрики використано звичайну евклідову відстань (Euclidean distances), а для правила поєднання елементів у кластери обрано метод Варда (Ward's method). Цей метод відрізняється від інших методів, оскільки для оцінки відстаней між кластерами він використовує дисперсійний аналіз. Метод мінімізує суму квадратів для будь-яких двох гіпотетичних кластерів, які можуть бути

сформовані на кожному кроці. В цілому метод є досить ефективним, однак він як правило формує кластери малого розміру [1]. У нашому випадку це обмеження не є критичним у зв'язку з достатньо невеликою кількістю регіонів моделі.

Проведено аналіз по основних показниках середнього й малого підприємництва (СМП) за регіонами, який дозволив виокремити сукупності регіонів зі схожою економічною ситуацією за обраними показниками. В даному аналізі акцентовано увагу на 20 критеріях СМП по регіонах за 2017 р., які наведені у табл. 1. Сукупність малих та середніх підприємств розглянута по 25 областях, в тому числі м.Київ. При формуванні сукупності акцент зроблено на чисельності зайнятого населення регіону на підприємствах. Дані використано з сайту Державної служби статистики України [2].

Таблиця 1

Критерії СМП по регіонах за 2017 р.

x_1	Усього ЗП	Загальна чисельність зайнятого населення на всіх підприємствах
x_2	ЗП_СП	Загальна чисельність зайнятого на середніх підприємствах
x_3	Частка СП_Зайн	Загальна чисельність зайнятих на середніх підприємствах у % до загальної кількості зайнятих працівників відповідного регіону
x_4	ЗП_МП	Загальна чисельність зайнятих на малих підприємствах
x_5	Частка МП_Зайн	Загальна чисельність зайнятих на малих підприємствах у % до загальної кількості зайнятих працівників відповідного регіону
x_6	ЗП_МКП	Загальна чисельність зайнятих на мікропідприємствах
x_7	Частка МКП_Зайн	Загальна чисельність зайнятих на мікропідприємствах у % до загальної кількості зайнятих працівників відповідного регіону
x_8	Чисельність населення	Чисельність населення регіону
x_9	ФП_СП	Прибуток середніх підприємств
x_{10}	ФЗ_СП	Збиток середніх підприємств
x_{11}	ФП_МП	Прибуток малих підприємств
x_{12}	ФЗ_МП	Збиток малих підприємств

Кластерний аналіз за методом К-середніх (k-means) з 4 кластерами, надав можливість отримати графік, наведений на рис. 1, який демонструє відсутність однорідності по обраних показниках. Отже, можна зробити висновок, що запропонована сукупність факторів може бути використана для сегментації регіонів з точки зору СМП.

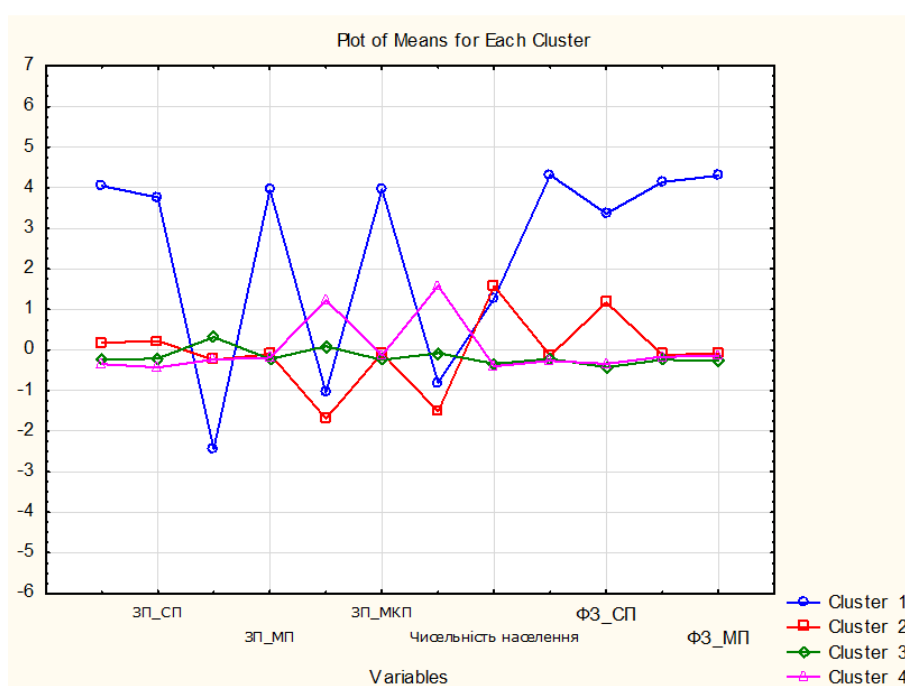

Рис. 1

Характеристику представників кожного з отриманих кластерів наведено у табл. 2. Акцент зроблено саме на характерних значеннях, притаманних кожному кластеру.

Таблиця 2

Характеристика кластерів за показниками

Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3	Кластер 4
1) Високий рівень зайнятого населення на всіх підприємствах 2) Низька частка зайнятих на середніх та малих підприємствах у % до загальної чисельності зайнятих 3) Висока чисельність населення 4) Високий рівень як прибутків, так і збитків на середніх та малих підприємствах	1) Низький рівень зайнятості на малих та мікропідприємствах 2) Низький прибуток по середнім та малим підприємствам 3) Підвищені збитки по середнім підприємствам	1) Низький рівень зайнятого населення на великих підприємствах 2) Найвища частка зайнятих на середніх підприємствах у % до загальної чисельності зайнятих	1) Низький рівень зайнятого населення на середніх підприємствах 2) Найвища частка зайнятих на малих та мікропідприємствах у % до загальної чисельності зайнятих

До першого кластеру віднесено м.Київ. До другого – Дніпропетровську, Донецьку і Луганську області, до третього – Вінницьку, Волинську, Житомирську, Запорізьку, Київську, Львівську, Полтавську, Рівненську, Сумську, Харківську, Хмельницьку, Черкаську, Чернігівську, а до четвертого – Івано-Франківську, Кіровоградську, Миколаївську, Одеську.

Таким чином, Вінницький регіон віднесено до найбільшої категорії областей України, які характеризуються високою часткою зайнятих на середніх підприємствах у % до загальної чисельності зайнятих при відносно низькому рівні зайнятого населення.

Література

1. Буркіна Н. В., Наумова М. А. Построение рейтинга надежности страховых компаний Украины средствами кластерного анализа и CCR моделей. *Economics, management, law: problems and prospects: Collection of scientific articles*. Vol. 2. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2015. P. 195–198.

2. Державна служба статистики України. URL: Ukrstat.gov.ua

УДК 338.2

БАЗОВИЙ ДОХІД В УКРАЇНІ: ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО

І. Г. Гевлич

Поняття базового доходу (Guaranteed minimum income) як форми соціального забезпечення громадян, згідно з якою держава або орган місцевого самоврядування виплачує кожному громадянину гарантований мінімум грошового забезпечення безумовно до його віку, статі, фінансового становища чи зайнятості на сьогодні є об'єктом, цікавим для дослідження як для вітчизняних, так і для закордонних вчених та практиків державного управління.

Станом на 2016 р., коли були започатковані власні дослідження у цьому напрямку, джерелом інформації слугували праці майже виключно закордонних дослідників щодо сутності даної дефініції, історії її еволюції, переваг та недоліків її використання в теорії державного управління та фінансування соціальних видатків, практики локального